

Valstybinio audito ataskaita

ASBESTO TURINČIŲ GAMINIŲ ŠALINIMAS

2015 m. gruodžio 31 d. Nr. VA-P-20-2-17

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	5
REKOMENDACIJOS	5
<u>IŽANGA</u>	<u>6</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>8</u>
1. <u>Nepasiekti asbesto šalinimo programos tikslai</u>	<u>9</u>
2. <u>Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ veiklos „Asbestinių stogų dangos keitimas“ vykdymas neužtikrina kompleksiško asbesto turinčių gaminių šalinimo</u>	<u>13</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>17</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Asbestas – skaidulingi silikatai: krokidolitas (mėlynasis asbestas), aktinolitas, antofilitas, chrizotilas (baltasis asbestas), amozitas (rudasis asbestas), tremolitas. Asbestas dėl savo savybių – atsparumo cheminėms medžiagoms ir ugniai, blogo šilumos ir garso laidumo – plačiai naudotas statybinėms medžiagoms gaminti ir kitoms reikmėms (šiferio lakštai stogams dengti, beslėgiai vamzdžiai, skirti kanalizacijos kanalams įrengti, termoizoliacijos medžiagos, skirtos katilinėms ir šiluminėms trasoms, asbestinis audinys, nedegi apranga ir įvairūs ekranai, elektros laidų izoliacija, automobilių stabdžių kaladėlių įdėklai)¹.

Kancerogenas – cheminė medžiaga, sukianti piktybinių navikų susidarymą².

Šiferinė stogų danga – stogų danga iš pagamintų asbocementinių lakštų (dažniausiai banguotų).

ATG – asbesto turintys gaminiai.

Asbesto šalinimas – saugus asbesto ar jo gaminių nuėmimas, išardymas, pakavimas, transportavimas ir laikymas.

Asbesto atliekų šalinimas – nuimtų, išardytų ir supakuotų asbesto ir asbesto turinčių atliekų vežimas ir šalinimas atliekų sąvartynuose.

ATG šalinimo pajėgumai – tam tikros vietos, skirtos laidoti asbestą ar jo atliekas.

Asbesto turinčių gaminių inventorizacija – pastatų, kuriuose panaudoti asbesto turintys gaminiai, skaičiaus, šių gaminių kiekio ir būklės nustatymas³.

Programą koordinuojanti institucija – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija.

NMA – Nacionalinė mokėjimų agentūra prie Žemės ūkio ministerijos.

RATC – regioniniai atliekų tvarkymo centrai.

---

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-04-17 nutarimas Nr. 351 „Dėl asbesto šalinimo programos patvirtinimo“.

² <http://www.lrs.lt/pls/tb/tb.search>.

³ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009-05-11 įsakymas Nr. D1-267 „Dėl asbesto turinčių gaminių inventorizacijos tvarkos aprašo patvirtinimo“.

SANTRAUKA

Asbestas dėl savo savybių – atsparumo cheminėms medžiagoms ir ugniai, geros šilumos ir garso izoliacijos buvo plačiai naudotas Lietuvoje. Pasaulinės sveikatos organizacijos duomenimis, asbestas ar jo turintys gaminiai yra kenksmingi aplinkai ir žmonių sveikatai.

Šiuo metu Europos Sąjungoje ir Lietuvoje asbesto turinčių gaminių patekimas į rinką ir jų gamyba yra uždrausti, o sprendimai dėl asbesto turinčių gaminių šalinimo palikti valstybėms narėms. 2013 m. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją, kuria valstybės narės raginamos:

- atlikti asbesto turinčių gaminių patikrą ir jų registraciją;
- atpažinti su asbesto poveikiu susijusias ligas;
- kurti asbesto turinčių gaminių šalinimo programas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, siekdama saugiai šalinti asbesto turinčius gaminius iš aplinkos, patvirtino Asbesto šalinimo programą, numatė jos priemones ir lėšų poreikį jų vykdymui.

Valstybės kontrolė, atlikdama strateginį tyrimą, nustatė rizikos veiksnius: nesukurta asbesto šalinimo sistema; nenumatytos kompleksinio ATG šalinimo priemonės ateityje, todėl numatė atlikti veiklos auditą, kurio tikslas – įvertinti, ar užtikrinamas asbesto turinčių gaminių šalinimas Lietuvoje:

- ar užtikrinamas šių gaminių šalinimo planavimas;
- ar užtikrinama tiksli šių gaminių ir jų atliekų apskaita;
- ar vykdomos programos priemonės leidžia pasiekti šalinimo programų tikslus.

Audito subjektu pasirinkta Aplinkos ministerija, kuri formuoja aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės ir taršos prevencijos, gamtos išteklių naudojimo, klimato kaitos, cheminių medžiagų ir preparatų valdymo, poveikio aplinkai vertinimo, atliekų (išskyrus radioaktyvias) tvarkymo politiką, organizuoja, kontroliuoja ir koordinuoja jos įgyvendinimą; koordinuoja asbesto šalinimo programos įgyvendinimą ir vykdo kai kurias programos priemones.

Audito procedūros buvo atliktos:

- Žemės ūkio ministerijoje, koordinuojančioje Kaimo plėtros programą, kurioje numatytas asbestinių šiferio dangų keitimas;
- Nacionalinėje mokėjimų agentūroje, kuri įgyvendina ir kontroliuoja asbestinių stogų keitimo veiklą;
- pasirinktose savivaldybėse, organizuojančiose asbesto turinčių gaminių ir atliekų šalinimą; regioniniuose atliekų tvarkymo centruose, vykdančiuose minėtų gaminių šalinimą sąvartynuose.

Audituojamas laikotarpis – 2008–2013 m. Jis pasirinktas, siekiant nustatyti tai, kokie pokyčiai įvyko Asbesto šalinimo programos vykdymo laikotarpiu. Vėlesni veiklos laikotarpiai nagrinėti, siekiant išsiaiškinti tendencijas, pokyčius ir iki audito pabaigos priimtus asbesto turinčių gaminių šalinimo sprendimus ir jų įgyvendinimą.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

Asbesto turinčių gaminių šalinimo procesas Lietuvoje vyksta lėtai (2008–2014 m. pašalinta tik apie 6 proc. iš 1mln. t), visos valstybės mastu nesukurta bendra, veiksminga šių gaminių šalinimo sistema, gerinanti aplinkos būklę ir mažinanti neigiamą poveikį gyventojų sveikatai:

1. 51 savivaldybė atliko asbesto turinčių gaminių inventorizaciją ir nustatė jų kiekius, bet šalyje nėra apibendrintų duomenų, kiek ir kokios būklės yra pastatų, kurių statybai buvo naudojami asbesto gaminiai, tai apsunkina tolimesnį asbesto šalinimo planavimą (1 skyrius).
2. Lietuvoje asbesto turintys gaminiai šalinami vykdant Asbesto šalinimo ir Lietuvos kaimo plėtros programas, tačiau šalinimo procesas nėra kompleksinis:
  - 2.1. Asbesto šalinimo programos priemonių indėlis buvo nedidelis:
    - 2.1.1. programoje numatytos šių gaminių šalinimo skatinimo priemonės, vykdytos 2013–2014 m., buvo nepatrauklios ir nemotyavo gyventojus šalinti asbesto turinčius gaminius, nes buvo kompensuojamos tik šių gaminių atliekų šalinimo išlaidos sąvartynuose, o stogo dangos keitimo ir transportavimo išlaidos nebuvo apmokamos (kaip tai daroma, vykdant Kaimo rėmimo programos priemones), (1 skyrius);
    - 2.1.2. tik 16 savivaldybių iš 60 pasinaudojo asbesto atliekų šalinimo parama ir pašalino 1,5 tūkst. t šių atliekų, tai sudaro 8,5 proc. 2014 m. pašalinto asbesto kiekio visoje Lietuvoje (1 skyrius).
  - 2.2. Lietuvos kaimo plėtros programos lėšos asbesto turinčių gaminių šalinimui skiriamos tik kaimo vietovių gyventojams, kuriems finansuojamos stogo dangos įsigijimo, atliekų transportavimo ir šalinimo sąvartyne išlaidos. Programos lėšomis nefinansuojamos kitų statinių asbesto šalinimo išlaidos ir neužtikrinama, kad pirmiausiai būtų šalinami blogiausios būklės asbesto turintys gaminiai (2 skyrius).
3. Pasibaigus 2008–2013 m. asbesto šalinimo programos priemonių vykdymo laikotarpiui, nebuvo patvirtinta ar pratęsta asbesto šalinimo programa, todėl nenumatytos asbesto turinčių gaminių šalinimo skatinimo priemonės miestuose ir gyvenvietėse, turinčiose daugiau negu 6 tūkst. gyventojų (1 skyrius).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

Siekiant įvykdyti ES rekomendacijas mažinti aplinkos taršą asbestu, taip gerinant aplinkos būklę ir užtikrinant sveikesnę aplinką:

1. sukurti kompleksinę asbesto turinčių gaminių šalinimo sistemą visoje Lietuvoje:
  - 1.1. nustatyti asbesto turinčių gaminių šalinimo tikslus, patvirtinti šių gaminių šalinimo priemones, nustatyti prioritetus ir numatyti finansavimo šaltinius (2 ir 3 išvados);
  - 1.2. nustatyti asbesto turinčių gaminių apskaitos, šalinimo kontrolės ir poveikio aplinkai ir gyventojams vertinimo tvarką (1, 2 ir 3 išvados);
2. paskirti atsakingas institucijas už asbesto turinčių gaminių inventorizaciją, apskaitą ir šalinimą, poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai vertinimą, šalinimo priemonių vykdymą (1, 2 ir 3 išvados).

IŽANGA

Asbestas – viena pavojingiausių medžiagų, naudotų pastatų ir statinių statybose. Pasaulinės sveikatos organizacijos duomenimis, per metus Europos Sąjungoje asbesto sukeliomis ligomis susergera 20 000–30 000 žmonių. Tarptautinis vėžio tyrinėjimo centras asbestą pripažino toksiška medžiaga, o Lietuvos Respublikos sveikatos ministerija, tvirtindama nuodingųjų medžiagų pagal jų toksiškumą sąrašus, nustatė, kad asbestas yra I kategorijos kancerogenas⁴.

Asbestas sukelia plaučių ir krūtinplėvės asbestozę, krūtinplėvės ir pilvaplvėvės mezoteliomą ir gerklų, plaučių, skrandžio, storosios žarnos, inkstų vėžį. Kasmet Lietuvoje nustatoma apie 1500 naujų plaučių vėžio atvejų, iš jų apie 50 gali būti sukelti asbesto⁵.

Europos Taryba nutarė mažinti aplinkos taršą asbestu ir taikyti prevencijos priemones⁶.

Siekdama įvykdyti ES rekomendacijas, Vyriausybė patvirtino „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonės“ ir numatė parengti Asbesto šalinimo programą⁷. Programa⁸, kurios paskirtis – sudaryti sąlygas saugiai pašalinti iš aplinkos asbesto turinčius gaminius, buvo patvirtinta 2008 m. Joje konstatuota, kad, ekspertų vertinimu, gali būti panaudota apie 1 000 tūkst. t asbesto turinčių gaminių.

Programoje numatytus uždavinius, įgyvendindamos numatytas priemones, 2008–2013 m. turėjo įvykdyti šios valstybės institucijos ir įstaigos: Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Valstybinė darbo inspekcija, savivaldybės ir apskričių viršininkų administracijos.

Asbesto turintys gaminiai nuo 2012 m. šalinami, vykdamas Žemės ūkio ministerijos Kaimo plėtros programos priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ veiklą „Asbestinių stogų dangos keitimas“, o Aplinkos ministerija ir savivaldybės 2013–2014 m. kompensavo fizinių asmenų asbesto gaminių atliekų šalinimo sąvartynuose išlaidas iš Aplinkos apsaugos rėmimo specialiųjų programų lėšų (1 pav.). Audito metu Aplinkos ministerija nurodė, kad asbesto turintys gaminiai taip pat šalinami vykdamas individualių ir daugiabučių namų renovaciją iš Klimato kaitos specialiosios programos lėšų.

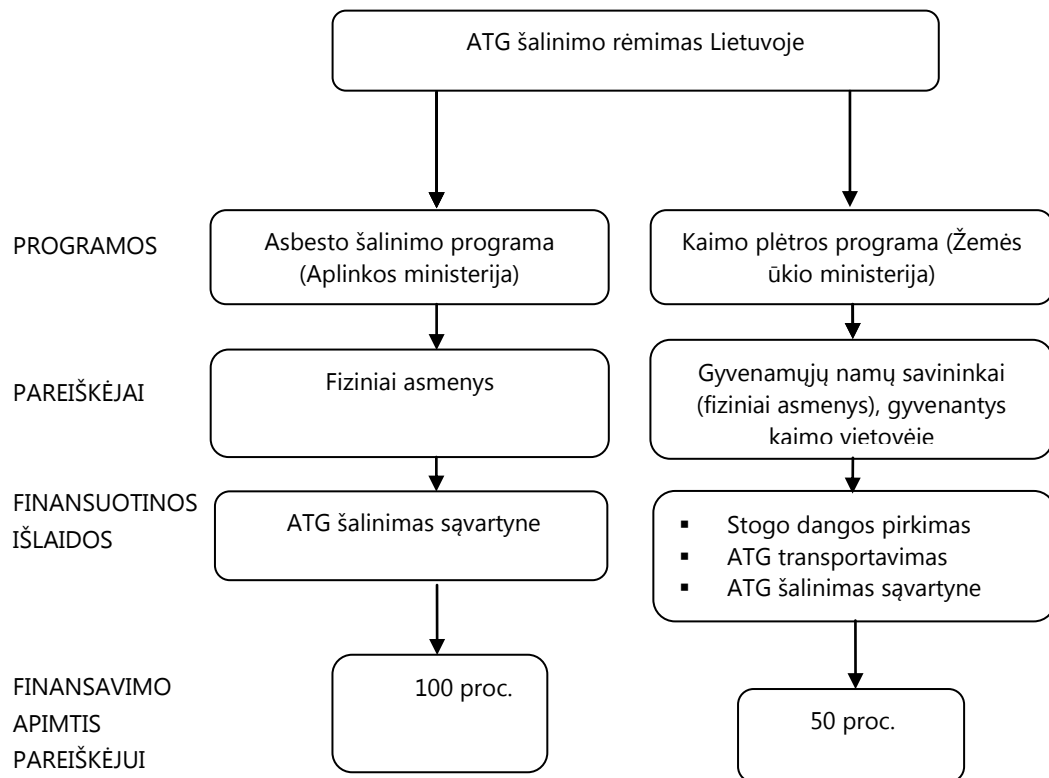
⁴ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymai: 2004-04-26 Nr. 195 „Dėl nuodingųjų medžiagų pagal jų toksiškumą sąrašo patvirtinimo“ ir 2004-12-30 Nr. V-975 „Dėl nuodingųjų medžiagų pagal jų toksiškumo sąrašo patvirtinimo“.

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-04-17 nutarimas Nr. 351 „Dėl asbesto šalinimo programos patvirtinimo“.

⁶ 1987-03-19 Europos Bendrijų Tarybos direktyva Nr. 87/217/EEB „Dėl aplinkos taršos asbestu prevencijos ir mažinimo“.

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-10-17 nutarimas Nr. 1020 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“, 518 p.

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-04-17 nutarimas Nr. 351 „Dėl asbesto šalinimo programos patvirtinimo“.

1 pav. ATG šalinimo rėmimo programos Lietuvoje

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Aplinkos, Žemės ūkio ministerijų ir NMA duomenis

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus⁹ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹⁰.

Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

Audito procedūros ir metodai aprašyti 1 priede.

⁹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2012-06-28 Nr. V-171 redakcija).

¹⁰ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“ (<http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>).

AUDITO REZULTATAI

Atlikdami auditą vadovavomės nuostata, kad asbesto gaminių šalinimo sistemos veikla turi būti darni – apimanti ekologinius, ekonominius ir socialinius visuomenės tikslus, t. y. gyventojai turi būti skatinami šalinti asbestą iš gyvenamosios aplinkos. Asbesto turintys gaminiai ir jų atliekos turi būti tvarkomos atsižvelgiant į aplinkosaugos reikalavimus, suformuluotos asbesto turinčių gaminių šalinimo užduotys ir žinomi rezultatai. Svarbu, kad visų regionų gyventojams būtų sukurta prieinama asbesto gaminių šalinimo infrastruktūra. Audito metu siekėme įsitikinti, ar gyventojams ir įmonėms, turinčioms asbesto atliekų, yra sudarytos sąlygos jas priduoti į artimiausius regioninius atliekų sąvartynus.

Audito metu surinkę duomenis iš RATC ir Aplinkos apsaugos agentūros, nustatėme, kad Lietuvoje su asbesto turinčių gaminių šalinimu susijusias paslaugas turi teisę teikti:

- šalinti – 8 iš 10 RATC'ų ir UAB „Pirmoji galimybė“;
- saugoti – 45 įmonės;
- surinkti ir vežti – 144 įmonės.

Aštuonių regioninių atliekų tvarkymo centrų bendri asbesto turinčių gaminių šalinimo sąvartynuose pajėgumai yra apie 164,2 tūkst. t. Vilniaus RATC'as asbesto turinčių gaminių šalinimo sekcijos neturi, o asbesto turinčių gaminių atliekas šalina UAB „Pirmoji galimybė“. Tauragės RATC'ui sustabdytas leidimas šalinti šias atliekas sąvartyne. Abejuose centruose ketinama sąvartynuose šias atliekas šalinti artimiausiu metu (2016–2017 m.). Asbesto turinčių gaminių atliekos taip pat priimamos laikinai saugoti į stambiagabaričių atliekų saugojimo aikšteles (1 lentelė).

1 lentelė. ATG atliekų šalinimo pajėgumai RATC'uose ir UAB „Pirmoji galimybė“ 2015 m. II ketv.

	Pajėgumai, tūkst. t	Sekcijos užpildymo laikas***, metai	Pašalintas ATG kiekis, tūkst. t	Laikino saugojimo didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, vnt.
Alytaus RATC	15,0	apie 5	8,7	17
Kauno RATC	25,0	apie 8	9,6	13
Klaipėdos RATC	50,0	apie 50	1,0	11
Marijampolės RATC	2,9	apie 1	3,2	7
Panevėžio RATC	12,0	apie 5	10,1	8
Šiaulių RATC	40,0	apie 20	6,2	10
Tauragės RATC	8,4*	apie 4	1,7	4
Telšių RATC	10,0	apie 12	2,6	4
Utenos RATC	9,3	apie 9	2,3	6
Vilniaus RATC**	–	–	0	20
UAB Pirmoji galimybė	n. d.	n. d.	11,3	1
Iš viso:	164,2		56,7	101

* Sustabdytas šalinimas sąvartyne.

** Neturi galimybės šalinti asbesto turinčių gaminių.

*** Atsižvelgiant į gautą atliekų kiekį, per paskutinius kelerius metus.

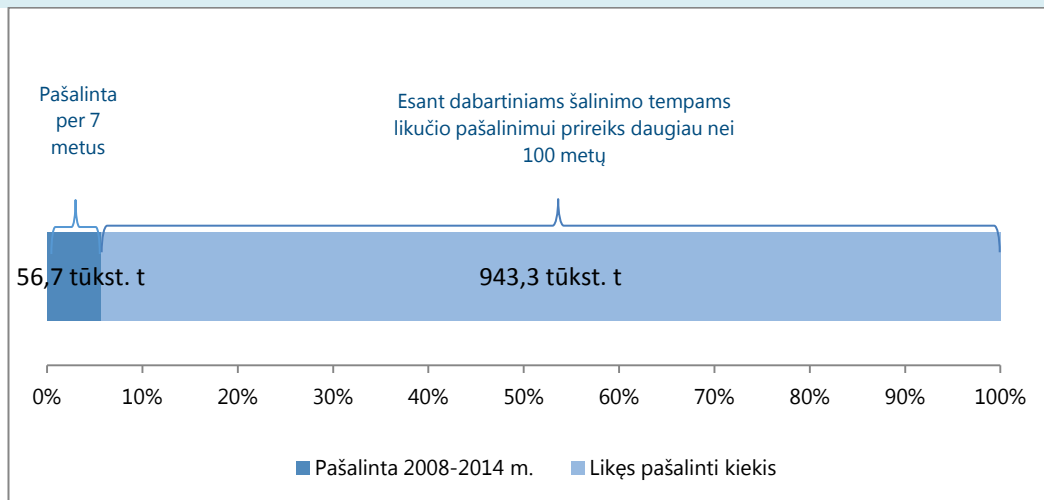
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal atliekų šalinimo įmonių duomenis

Ekspertų vertinimais, Lietuvoje pastatų ir statinių statymui gali būti sunaudota apie 1 mln. t. asbesto turinčių gaminių, iš kurių apie 96 proc. sudaro šiferinė stogų danga. Kaip matyti iš 1 lentelės duomenų, daugumoje RATC'ų yra sukurta pakankamai pajėgumų šalinti asbesto

gaminius ir keletą metų ateityje, jeigu asbesto šalinimo tempai liktų panašūs kaip iki šiol. Iš esmės galima teigti, kad daugelyje regionų yra sukurta infrastruktūra, reikiama šalinant asbesto turinčių gaminių atliekas.

2 pav. 2008–2014 m. pašalintų asbesto atliekų kiekiai ir jų dalis nuo bendro ATG kiekio Lietuvoje

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal RATC pateiktus duomenis

Kaip matyti 2 pav., 2008–2014 m. laikotarpiu buvo pašalinta 56,7 tūkst. t asbesto turinčių gaminių, t. y. vidutiniškai po 8,1 tūkst. t kasmet, o tai sudaro 0,8 proc. bendro numanomo kiekio Lietuvoje (numanomas kiekis, vykdant inventorizaciją, patikslintas nebuvo). Išliekant tokiems lėtiems ATG šalinimo tempams, asbesto šalinimas iš aplinkos užtruks ilgiau nei 100 metų.

Toliau ataskaitoje nagrinėjamas su šių gaminių šalinimu susijusių programų vykdymas.

1. NEPASIEKTI ASBESTO ŠALINIMO PROGRAMOS TIKSLAI

Asbesto šalinimo programos¹¹ paskirtis – atsižvelgiant į asbesto keliamą riziką visuomenės sveikatai, asbesto turinčių gaminių naudojimo ir šalinimo iš aplinkos esamą būklę, nustatyti šios programos ilgalaikį tikslą ir uždavinius, numatyti teises, organizacines ir ekonomines priemones, kurios sudarytų sąlygas saugiai pašalinti iš aplinkos asbesto turinčius gaminius.

Šios programos ilgalaikis tikslas – siekiant gerinti aplinkos būklę ir užtikrinti sveikesnę aplinką, nuosekliai ir saugiai pašalinti asbesto turinčius gaminius iš aplinkos.

Programoje numatyti penki uždaviniai, kurie turėjo būti įvykdyti 2008–2013 m. laikotarpiu, įgyvendinant 21 numatytą priemonę, už kurių įgyvendinimą atsakingos skirtingos valstybės institucijos ir įstaigos: Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Valstybinė darbo inspekcija, savivaldybės ir apskričių viršinių administracijų. Programą koordinuojanti Aplinkos ministerija, Vyriausybei 2009, 2010, 2012, 2013 ir 2014 metais neteikė ataskaitų apie programos vykdymą, o 2011 m. pateikė siūlymą naikinti programą, informuodama apie jos priemonių vykdymą.

¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-04-17 nutarimas Nr. 351 „Dėl asbesto šalinimo programos patvirtinimo“.

Audito metu analizavome priemonių įvykdymą ir vertinome, ar nustatyti uždaviniai buvo pasiekti.

2 lentelė. Asbesto šalinimo programos priemonių įgyvendinimas ir uždavinių įvykdymas

Uždavinys	Numatytų priemonių skaičius	Įgyvendintos	Iš dalies įgyvendintos	Auditorių vertinimas	
				Ar uždavinys įvykdytas?	Pasekmės
Nustatyti pastatuose esančio asbesto kiekį ir būklę.	2	1	1	Ne	51 savivaldybė iš 60 pateikė duomenis apie asbesto turinčius gaminius VŠĮ Būsto ir urbanistinės plėtros agentūrai, tačiau dėl lėšų stygiaus duomenys nebuvo išanalizuoti ir apibendrinti. Todėl nežinomas skaičius pastatų, turinčių asbesto gaminių, jų kiekis ir būklė, sudėtinga optimaliai planuoti tolimesnius šalinimo veiksmus ir prioritetus.
Remti visuomenės sveikatai nesaugių asbesto turinčių gaminių šalinimą iš aplinkos.	5	0	4	Maža dalimi	Lėšos ATG šalinimo rėmimui Valstybės biudžete nebuvo numatytos. Nepatvirtintos Valstybės paramos teikimo asbesto turinčių gaminių šalinimo iš viešojo naudojimo ir gyvenamųjų pastatų investiciniams projektams taisyklės. Taigi šių gaminių šalinimas iš aplinkos, vykdant Asbesto šalinimo programoje numatytas priemones, buvo remiamas tik maža dalimi.
Ištirti asbesto poveikį darbuotojų, dirbančių su asbesto turinčiais gaminiiais, sveikatai.	7	2	–	Ne	Nevykdyti programos priemonėse numatyti tęstiniai asbesto plaušelių ir asbesto darinių plaučių audinyje, išorinės ir darbo aplinkos tyrimai; neparengta Asbesto poveikio žmonių sveikatai tyrimų programa. Todėl nėra žinomas asbesto sukeltas poveikis su juo dirbantiems asmenims.
Tobulinti valstybės kontrolės institucijų tarnautojų ir darbuotojų kvalifikaciją darbo su asbestu klausimais.	2	–	1	Ne	Programos priemonėse numatyta kasmet organizuoti inspektorių mokymus darbo su asbestu klausimais. Jie vyko tik 2009 ir 2010 m.
Šviesti visuomenę apie asbesto keliamą riziką sveikatai, jo šalinimo galimybes ir saugų elgesį su juo.	5	3	2	Iš dalies	Nėra užtikrinamas išsamus visuomenės informavimas apie asbesto keliamą riziką sveikatai ir jo šalinimo galimybes plačiamai visuomenei prieinamose informacijos priemonėse.
		21	6	8	

Šaltinis – Valstybės kontrolė, pagal Aplinkos, Sveikatos apsaugos ministeriją, Valstybinės darbo inspekcijos ir savivaldybių duomenis

Remiantis 3 priede ir 2 lentelėje pateiktais duomenimis, galima sakyti, kad visiškai įgyvendinta trečdalis visų numatytų priemonių ir šiek tiek daugiau kaip trečdalis įgyvendinta iš dalies, iki galo įvykdytas nebuvo nė vienas uždavinys.

Pastebėtina, kad daugeliu atvejų buvo sukurtos teisinės prielaidos, parengtos numatytų priemonių vykdymo taisyklės, tačiau praktiniai veiksmai (šių gaminių kiekių analizė, parama jų šalinimui, poveikio analizės, darbuotojų mokymai, visuomenės informavimas) nebuvo atlikti arba nuolat vykdomi.

Pavyzdys

Įgyvendinant uždavinį „Ištirti asbesto poveikį darbuotojų, dirbančių su asbesto turinčiais gaminiiais, sveikatai“ sveikatos apsaugos ministras 2009-11-29 įsakymu Nr. V-888 patvirtino Asbesto sukeltų profesinių ligų nustatymo kriterijų sąrašą, kuriuo nustatyti asbesto sukeltų ligų diagnozavimo reikalavimai, o 2009-03-13 įsakymu Nr. V-178 pakeitė sveikatos apsaugos ministro 2000-05-31 įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ nustatytą Asmenų, dirbančių galimos profesinės rizikos sąlygomis (kenksmingų veiksmų poveikyje ir pavojingą darbą), privalomo sveikatos tikrinimo tvarką ir ją papildė asbesto poveikio praeityje nustatymo reikalavimais, tačiau praktiniai veiksmai siekiant tirti asbesto poveikį darbuotojų sveikatai nebuvo vykdomi.

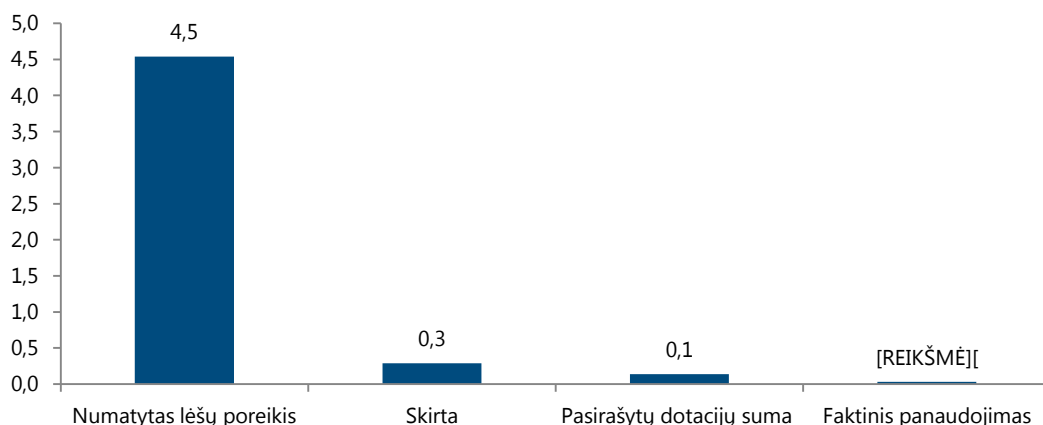
Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Sveikatos apsaugos ministerijos duomenis

Pagrindinė neįvykdytų uždavinių priežastis, kurią nurodė programą koordinuojanti Aplinkos ministerija – dėl sudėtingos ekonominės ir finansinės padėties šios programos priemonių įgyvendinimui nebuvo skirta būtinų lėšų.

Pagrindinis šios programos tikslas – saugiai šalinti asbesto turinčius gaminius iš aplinkos, o su juo tiesiogiai susiję du pirmi uždaviniai, todėl plačiau pateikiame su jų įgyvendinimu susijusias problemas:

- Aplinkos ministerija 2009 m. patvirtino Asbesto turinčių gaminių inventorizacijos tvarkos aprašą, pagal kurį savivaldybės atliko pastatų inventorizaciją. Jos duomenys buvo pateikti VŠĮ Būsto ir urbanistinės plėtros agentūrai, tačiau nebuvo išanalizuoti ir apibendrinti. Savivaldybės atliko didelį darbą inventorizuodamos ir nustatydamos asbesto kiekius, tačiau surinkti duomenys yra netikslūs, nes 51 savivaldybė iš 60 atliko inventorizacijas, kurių duomenys tikslinami iki šiol. Iki šios dienos valstybė neturi apibendrintų duomenų, kiek ir kokios būklės šalyje yra pastatų, kurių statybai buvo naudojami asbesto gaminiai, o tai apsunkina tolimesnį asbesto šalinimo tinkamą planavimą.
- Įgyvendinant uždavinį „remti visuomenės sveikatai nesaugių asbesto turinčių gaminių šalinimą iš aplinkos“ programoje buvo numatyta skirti iš viso 4,5 mln. EUR. 2013 m. iš Aplinkos apsaugos rėmimo programos skirta 0,3 mln. EUR, kuriais galėjo būti kompensuojamos asbesto atliekų šalinimo sąvartynuose išlaidos, 30 proc. lėšų turėjo skirti ir savivaldybės. Dotacijos sutartis (0,1 mln. EUR suma) su Aplinkos ministerija pasirašė 16 iš 60 savivaldybių, tačiau šios panaudojo tik 18,2 proc. lėšų (3 pav.).

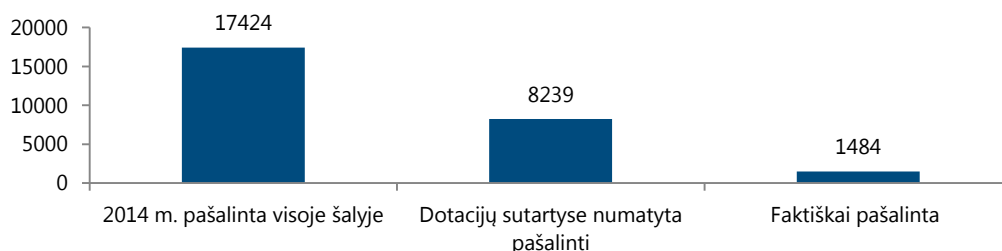
3 pav. 2008–2013 m. uždavinio „remti visuomenės sveikatai nesaugių asbesto turinčių gaminių šalinimą iš aplinkos“ įgyvendinimui numatytas lėšų poreikis, skirtas ir praktiškai panaudotas, mln. EUR

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Minėtos savivaldybės pagal pasirašytas dotacijos sutartis planavo pašalinti 8,2 tūkst. t asbesto turinčių gaminių, tačiau pašalino tik 1,5 tūkst. t; tai sudaro tik 8,5 proc. bendro 2014 m. pašalinto asbesto kiekio visoje Lietuvoje (4 pav.).

4 pav. Planuoto ir faktiškai pašalinto asbesto, naudojantis Asbesto šalinimo programa, kiekio ir bendro 2014 m. visoje šalyje pašalinto kiekio palyginimas, t

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių duomenis

Savivaldybės nurodė priežastis, kodėl nebuvo pašalintas planuotas asbesto gaminių kiekis:

- kaimiškų vietovių gyventojai naudojami jiems ekonomiškai naudingesne Lietuvos kaimo plėtros programa;
- nekompensuojamos transportavimo išlaidos, o nuo kai kurių savivaldybių sąvartynai nutolę apie 70 km, todėl gyventojams vežti asbesto atliekas savo lėšomis yra per brangu;
- siūloma parama neatitiko gyventojų lūkesčių, tikėtasi, kad bus kompensuojami ir kiti stogų keitimo darbai, ir medžiagos.

Pažymėtina, kad Utenos r. ir Varėnos r. savivaldybės pašalino planuotą kiekį asbesto turinčių atliekų. Gyventojų aktyvumas naudotis asbesto atliekų nemokamu sutvarkymu priklauso ir nuo to, kiek ir koku būdu savivaldybės dalyvauja asbesto gaminių šalinime.

Gerosios praktikos pavyzdys

Varėnos rajono savivaldybė planavo, kad bus priimta sutvarkyti 150 t asbesto atliekų, tačiau iš viso buvo sutvarkyta 187,9 t: savivaldybė pati prisidėjo finansiškai daugiau, nei buvo numatyta dotacijos sutartyje. Savivaldybė nurodė, kad pati organizavo asbesto atliekų rinkimą apvažiavimo būdu ir padengė transportavimo išlaidas.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Varėnos rajono savivaldybės duomenis

Vertinant šios programos įgyvendinimo bendrus rezultatus galime teigti, kad, atsižvelgiant į tai, jog nebuvo skirtas numatytas finansavimas programos priemonių vykdymui, Aplinkos ministerija nepakankamai dėmesio skyrė gyventojų sveikatai pavojingų asbesto turinčių gaminių šalinimui iš aplinkos. Nė vienas programoje numatytas uždavinys nebuvo iki galo įgyvendintas: iki šiol nėra žinomas asbesto kiekis ir jo būklė, o programoje numatytos priemonės nėra pakankamai patrauklios ir motyvuojančios gyventojus šalinti šiuos gaminius, gyventojai nėra pakankamai ir nuolat šviečiami apie asbesto keliamą pavojų jų sveikatai, netiriamas asbesto poveikis aplinkai ir darbuotojų, dirbančių su asbestu, sveikatai.

Pagrindinis programos vykdytojas ir koordinatorius – Aplinkos ministerija, motyvuodama tuo, kad programos priemonėms neskirta lėšų, nevykdė dalies priemonių. Gavusi programos vykdytojų ataskaitas, nevertino ir neanalizavo, kaip Sveikatos apsaugos ministerija, Valstybinė darbo inspekcija ir savivaldybės vykdė programos priemones, nepakankamai koordinavo jų veiksmus.

Atkreiptinas dėmesys, kad programos laikotarpis yra pasibaigęs, numatyti uždaviniai ir priemonės liko neįgyvendinti.

Aplinkos ministerija nurodo, kad minėti gaminiai šalinami, vykdant Klimato kaitos specialiosios programos priemones, numatančias gyvenamųjų namų renovaciją, tačiau ministerija negalėjo nurodyti, kokiais prioritetais vadovaujantis atrenkamos priemonės ir kokios numatytas šalinimo užduotys, kaip jos vykdomos.

Šiuo metu vykdomos Kaimo plėtros programos priemonės sudaro sąlygas pašalinti tik gyvenamųjų pastatų asbocementinius stogus kaimo gyventojams (žr. šios ataskaitos 2 skyrių). Tolimesnės asbesto turinčių gaminių kompleksiško šalinimo priemonės nenumatytos ir perspektyvos lieka neaiškios.

2. LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2007–2013 METŲ PROGRAMOS PRIEMONĖS „KAIMO ATNAUJINIMAS IR PLĖTRA“ VEIKLOS „ASBESTINIŲ STOGŲ DANGOS KEITIMAS“ VYKDYMAS NEUŽTIKRINA KOMPLEKSIŠKO ASBESTO TURINČIŲ GAMINIŲ ŠALINIMO

Siekiant finansuoti asbesto šalinimą Lietuvoje, Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijos sutarė Kaimo plėtros programos lėšomis remti asbesto stogų keitimą kaimo vietovėse. 2011 m. patvirtintos Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ veiklos „Asbestinių stogų dangos keitimas“ įgyvendinimo planavimo būdu taisyklės¹², kuriose nustatomi šie pagrindiniai paramos skyrimo principai:

- parama skiriama fiziniams asmenims keisti gyvenamųjų pastatų asbestinę stogo dangą kaimo vietovėje (t. y. kaime, miestelyje ar mieste, kuriame gyvena ne daugiau kaip 6000 gyventojų.

¹² Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2011-12-27 įsakymas Nr. 3D-943 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ veiklos „Asbestinių stogų dangos keitimas“ įgyvendinimo planavimo būdu taisyklių patvirtinimo“ (pakeitimai 2014-03-12 Nr. 3D-132).

Parama projektui neteikiama, jeigu jo įgyvendinimo vieta – savivaldybės centras arba sodo bendrija);

- didžiausia paramos suma vienam projektui įgyvendinti negali viršyti 1738 EUR;
- paramos intensyvumas – 50 proc. patirtų tinkamų finansuoti išlaidų;
- finansuotinos išlaidos: asbestinių stogų dangos keitimas, jos transportavimo ir šalinimo išlaidos;
- pareiškėjas yra kaimo gyventojas, kuris ne mažiau kaip penkerius metus (nepertraukiamai) iki paramos paraiškos pateikimo nuolatinę gyvenamąją vietą deklaruoja kaimo vietovėje.

Audito metu rinkome duomenis iš Nacionalinės mokėjimo agentūros, savivaldybių ir įmonių, šalinančių šiuos gaminius, siekdami išsiaiškinti, kaip vykdomas kompleksiškas jų šalinimas.

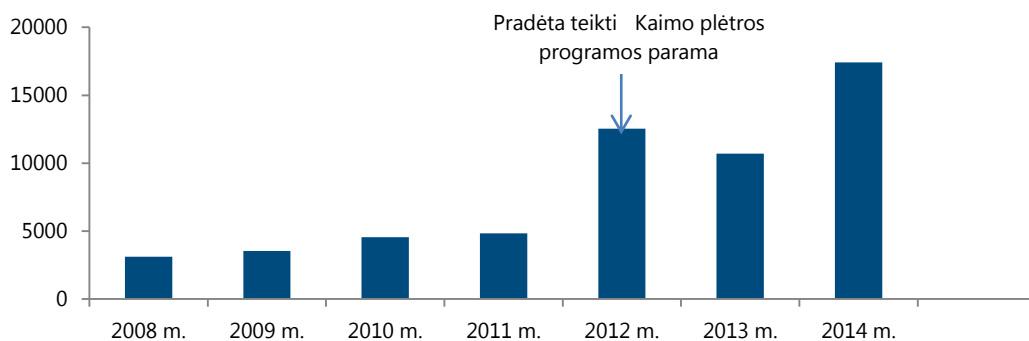
3 lentelė. Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ veiklos „Asbestinių stogų dangos keitimas“ įgyvendinimas

	2012	2013	2014	2015	Viso:
Surinkta paraiškų, vnt.	8039	4269	2587	1502	16397
Patvirtinta paraiškų, vnt.	6420	3320	2390	715	12845
Patvirtinta paramos suma, mln. EUR	11,7	5,8	4,1	1,4	23,0
Išmokėta paramos suma, mln. EUR	9,1	4,6	2,4	n. d.	16,1

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenis

Kaip matyti iš 3 lentelės, 2012–2015 m. laikotarpiu gautos 16 379 fizinių asmenų paraiškos dėl paramos keičiant asbesto stogus, iš jų 12 845 buvo patvirtintos. Pareiškėjų skaičius yra didesnis už patvirtintą paraiškų skaičių, taigi gyventojai yra suinteresuoti pasinaudoti parama ir gerinti gyvenamąją aplinką.

5 pav. RATC šalinamų atliekų kiekio 2008–2014 m. dinamika

Šaltinis – Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal RATC'ų duomenis

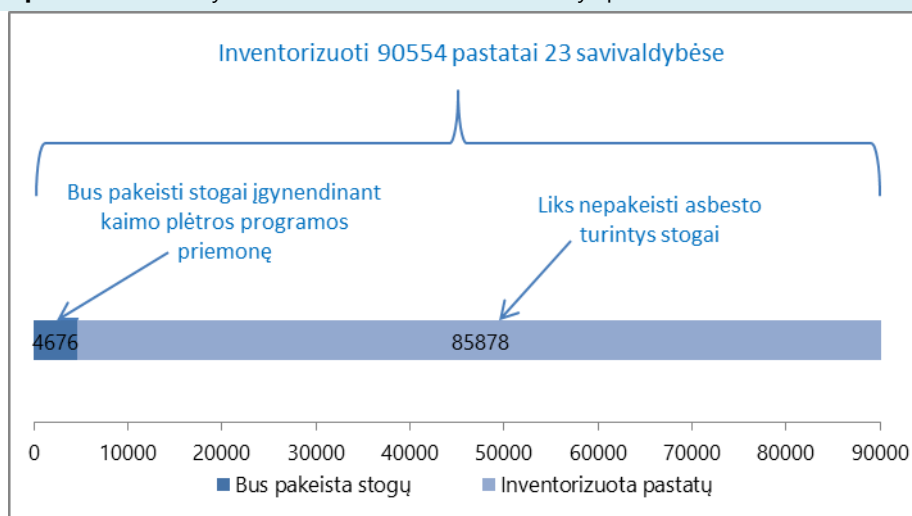
Kaip matyti iš 5 pav., bendras visuose centruose pašalinto asbesto atliekų kiekis turi tendenciją didėti ir nuo 2012 m. šis augimas yra tiesiogiai susijęs su pradėta teikti parama, todėl tolimesni asbesto šalinimo tempai, tikėtina, priklausys nuo skiriamo finansavimo.

Atkreiptinas dėmesys, kad nėra žinoma, koks kiekis asbesto atliekų pašalinama iš aplinkos pasinaudojant būtent šia programa, nes nei Žemės ūkio ministerija, nei savivaldybės tokių duomenų nerenka, o paramos priemonėje nėra numatyta, kiek asbesto turinčių gaminių turi būti pašalinta.

Kaip matyti 6 pav., 23 savivaldybėse inventorizuota 90,5 tūkst. pastatų (250 tūkst. t asbestinio šiferio), kurių stogus reikia keisti, o, įgyvendinant Kaimo plėtros programą, šiose savivaldybėse

bus pakeisti tik 4 676 gyvenamųjų pastatų stogai kaimiškose vietovėse, nes iš šios programos lėšų kitų pastatų stogų keitimo finansuoti negalima.

6 pav. 23 savivaldybėse inventorizuoti asbesto turintys pastatai 2010–2015 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių ir NMA pateiktus duomenis

Gyventojai linkę naudotis Lietuvos kaimo plėtros programos parama šalindami asbestą iš aplinkos, tačiau ši programa nėra kompleksinis sprendimas, užtikrinantis sistemingą asbesto šalinimą visos valstybės mastu dėl šių priežasčių:

- parama gali pasinaudoti tik kaimo gyventojai, todėl šiuo metu nėra numatytų priemonių, skatinančių asbesto šalinimą miestuose;
- parama netaikoma ūkiniam ir kitiems pastatams;
- neuztikrinama, kad prioritetas būtų taikomas blogiausios būklės asbesto šalinimui;
- maksimali paramos suma vienoda visiems pareiškėjams, neatsižvelgiant į stogo dangos plotą ar kt. specifinius skirtumus;
- nėra sisteminių duomenų apie aplinkoje esantį asbesto kiekį ir jo šalinimą pasinaudojant parama.

Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijos pateikė skirtingas nuomones ir komentarus dėl tolimesnio asbesto turinčių gaminių šalinimo vykdymo.

Nuomonės ir komentarai

Žemės ūkio ministerijos atstovų nuomonė¹³:

- Tęsiant 2007–2013 m. gerą patirtį, 2014–2020 laikotarpiu Kaimo plėtros programos priemonės remiamai veiklai „Asbestinių stogų dangos keitimas“ planuojama skirti 11,6 mln. EUR.
- Šiuo metu nežinomas skaičius pastatų, turinčių asbesto gaminių, ir jų kiekis juose, todėl sudėtinga planuoti asbesto šalinimo veiksmus ir nustatyti prioritetus.

Aplinkos ministerijos atstovų nuomonė¹⁴:

- Įvertinę 2015 m. gruodžio 3 d. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės organizuotame Valstybės kontrolės, Žemės ūkio ir Aplinkos ministerijų atstovų susitikime aptartus klausimus dėl Asbesto šalinimo programos, patvirtintos Vyriausybės 2008-04-17 nutarimu Nr. 351, ministerijos atstovai siūlo parengti Asbesto šalinimo programos pakeitimą, numatyti realias

¹³ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2015-11-30 raštas Nr. 2D-5594 (7.4) „Dėl valstybinio audito ataskaitos „Asbesto turinčių gaminių šalinimas“ projekto“.

¹⁴ Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2015-12-09 raštas Nr. (1-1) D8-9182 „Dėl pasiūlymų valstybinio audito ataskaitos „Asbesto turinčių gaminių šalinimas“ projektui“.

šiuo metu taikomas asbesto turinčios stogo dangos šalinimo priemonės ir finansavimo šaltinius. Už priemonės įgyvendinimą atsakingoju vykdytoju siūlo paskirti Žemės ūkio ministeriją.

- Atsižvelgiant į Klimato kaitos finansinių instrumentų valdymo įstatymu nustatytas panaudojimo sritis, nuo 2012 m. Programos lėšomis Lietuvoje finansuojami individualių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektai. Programos lėšomis gali būti finansuojamas stogo šiltinimas ir naujo šlaitinio stogo įrengimas, įskaitant asbestinio stogo keitimą, jeigu projekto įdiegtomis priemonėmis energijos suvartojimo sąnaudos sumažėjo ne mažiau nei 20 proc. ir pasiekama energetinio naudingumo C klasė. Programos lėšomis negalėtų būti finansuojamas asbestinio stogo keitimas, jeigu projekto metu nesiekama sutaupyti energijos sąnaudų ir taip prisidėti prie energetinio efektyvumo didinimo. Klimato kaitos specialiosios programos lėšos galėtų būti papildomu finansavimo šaltiniu, kompensuojančiu asbesto turinčios stogo dangos nuėmimą ir tvarkymą, jei projekto metu siekiama sutaupyti energijos sąnaudų ir taip prisidėti prie energetinio efektyvumo didinimo.

Siekiant užtikrinti asbesto gaminių šalinimo iš aplinkos tinkamą planavimą, organizavimą ir vykdymą šalies mastu, turėtų būti išspręsti įvardyti trūkumai ir priimti nauji sprendimai dėl asbesto šalinimo veiksmų. Mūsų nuomone, sprendimų dėl asbesto turinčių gaminių šalinimo priėmimą inicijuoti ir jų vykdymą organizuoti turėtų Aplinkos ministerija, kurios svarbiausi veiklos tikslai:

- formuoti valstybės politiką aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės ir taršos prevencijos, gamtos išteklių naudojimo, klimato kaitos, aplinkos monitoringo, cheminių medžiagų ir preparatų valdymo, poveikio aplinkai vertinimo, atliekų (išskyrus radioaktyviasias) tvarkymo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, žemės gelmių, hidrometeorologijos, miškų ūkio, teritorijų planavimo ir priežiūros, urbanistikos ir architektūros, statybos ir jos priežiūros, būsto, srityse ir organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą;
- pagal kompetenciją rūpintis sveika ir švaria aplinka, išsaugoti Lietuvos Respublikai būdingą kraštovaizdį, ekosistemas, gamtos vertybes, biologinę įvairovę, genofondus, klimatą¹⁵.

2-ojo audito departamento direktorė

Zita Valatkienė

2-ojo audito deaprtamento vyriausiasis valstybinis auditorius

Antanas Aliulis

Valstybinio audito ataskaitos kopijos (nuorašai) pateiktos (-i):

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, 1 egz.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei, 1 egz.

Auditas atliktas, vykdant 2015-03-25 pavedimą Nr. P-20-2

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Antanas Aliulis (grupės vadovas)

Liudvikas Smilgevičius

Gražina Tarvydienė

Mindaugas Valančius

---

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-08-22 nutarimas Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Asbesto turinčių gaminių šalinimas“
1 priedas

Audito procedūros ir metodai

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1.	<p>Dokumentų analizė. Nagrinėjome:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ES direktyvas, reglamentus, protokolus, ▪ Lietuvos Respublikos teisės aktus ir kitus dokumentus, su Asbesto turinčių gaminių šalinimu susijusius dokumentus; ▪ Aplinkos ministerijos, savivaldybių finansines atskaitomybes ir veiklos ataskaitas; ▪ Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijų, savivaldybių nuostatus, įsakymus, susijusius su Asbesto šalinimo programos įgyvendinimu, inventorizacines bylas, ataskaitas ir suvestines; ▪ Būsto ir urbanistinės plėtros agentūros asbesto turinčių gaminių inventorizacijos duomenų bazės kūrimo ir programinės įrangos parengimo dokumentus. 	<p>Nustatyti, ar tinkamas teisinis reglamentavimas; išsiaiškinti Asbesto turinčių gaminių šalinimo problemų priežastis ir pasekmes.</p>
2.	<p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rinkome ir analizavome Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijų, savivaldybių gautą informaciją: ▪ apie asbesto turinčių gaminių kiekį, jo pokyčius 2008–2014 m., lėšų poreikį Asbesto šalinimo programos įgyvendinimui; ▪ Nacionalinės mokėjimų agentūros prie Žemės ūkio ministerijos vykdytus asbesto šalinimo kaimo vietovėse projektus; ▪ Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo, Aplinkos apsaugos agentūros ar Regionų aplinkos apsaugos departamentų, Regioninių atliekų tvarkymo centrų informaciją apie asbesto šalinimą. 	<p>Surinkti auditui reikalingus įrodymus ir atlikti jų analizę. Palyginti savivaldybių duomenis apie asbesto turinčių gaminių kiekį, jo pokyčius 2008–2014 m. Analizuoti, kaip:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ naudojamos Nacionalinės mokėjimų agentūros prie Žemės ūkio ministerijos lėšos; ▪ sudaromos sutartys dėl asbesto turinčių gaminių šalinimo iš aplinkos; ▪ naudojamos Asbesto šalinimo programos įgyvendinimui skiriamos lėšos.
3.	<p>Asbesto šalinimo apžiūra vietoje:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasirinktų Regioninių atliekų tvarkymo centrų pajėgumų apžiūra; ▪ pasirinktų Regioninių atliekų tvarkymo centrų asbesto šalinimo stebėjimas. 	<p>Atlikti Asbesto šalinimo pajėgumų ir eigos apžiūrą vietoje ir įvertinti, kaip naudojami šie pajėgumai.</p>
4.	<p>Pokalbiai su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijų, atstovais; ▪ Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo, savivaldybių, Aplinkos apsaugos agentūros ar Regionų aplinkos apsaugos departamentų, Regioninių atliekų tvarkymo centrų atstovais. 	<p>Susipažinti su Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijų vykdoma veikla. Rinkti informaciją apie asbesto šalinimo veiklą, asbesto šalinimo pajėgumų panaudojimą.</p>
5.	<p>Raštai su klausimais apie asbesto inventorizuotus ir pašalinamus kiekius, asbesto šalinimo pajėgumus išsiųsti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pasirinktoms savivaldybėms; ▪ UAB „Alytaus RATC“, VšĮ „Kauno RATC“, UAB „Klaipėdos RATC“, UAB „Marijampolės ATC“, UAB „Panevėžio RATC“, VšĮ „Šiaulių RATC“, UAB „Tauragės RATC“, UAB „Telšių RATC“, UAB „Utenos RATC“, UAB „Vilniaus AATC“ ir UAB „Pirmoji galimybė“. 	<p>Surinkti auditui reikalingus duomenis ir įrodymus iš pasirinktų savivaldybių, regioninių atliekų tvarkymo centrų.</p>

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Sukurti kompleksinę asbesto turinčių gaminių šalinimo sistemą visoje Lietuvoje:	Lietuvos Respublikos Vyriausybė		
2.	nustatyti asbesto turinčių gaminių šalinimo tikslus, patvirtinti asbesto turinčių gaminių šalinimo priemones, nustatyti prioritetus ir numatyti finansavimo šaltinius;			
3.	nustatyti asbesto turinčių gaminių apskaitos, šalinimo kontrolės ir poveikio aplinkai ir gyventojams vertinimo tvarką;			
4.	paskirti atsakingas institucijas už asbesto turinčių gaminių inventorizaciją, apskaitą ir šalinimą, poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai vertinimą, šalinimo priemonių vykdymą.			

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Asbesto turinčių gaminių šalinimas“
3 priedas

Asbesto šalinimo programos uždavinių pasiekimas ir priemonių įvykdymas

Programos uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai ir įvykdymo terminas	Lėšų poreikis, tūkst. EUR	Priemonės įvykdymas	Priežastys	Pastabos	Ar įgyvendinti atskira priemonė?	Ar pasiekti uždaviniai?
1. Nustatyti, kiek viešojo naudojimo, gyvenamuosiuose ir kituose namų valdų ūkiniuose pastatuose yra jiems statyti naudotų asbesto turinčių gaminių, kokia jų būklė	1.1. Parengti ir aplinkos ministro įsakymu patvirtinti Asbesto turinčių gaminių inventorizacijos tvarkos aprašą.	Aplinkos ministerija. 2008 m.	–	Įgyvendinta. Aplinkos ministras 2009-05-11 įsakymu Nr. D1-267 patvirtino Asbesto turinčių gaminių inventorizacijos tvarkos aprašą.	–	Įgyvendinta	Taip	Ne
	1.2. Inventorizuoti viešojo naudojimo, gyvenamuosiuose ir kituose namų valdų pastatuose esančius asbesto turinčius gaminius, sisteminti ir kaupti inventorizacijos duomenis.	Savivaldybės. 2009–2010 m.	2009 m. – 625,6 2010 m. – 625,6	Iš dalies įgyvendinta. 51 savivaldybė pateikė duomenis apie asbesto turinčius gaminius VŠĮ Būsto ir urbanistinės plėtros agentūrai, tačiau dėl lėšų stygiaus duomenys nebuvo išanalizuoti ir apibendrinti.	1) Dėl lėšų stygiaus. 2) Būsto ir urbanistinės plėtros agentūra 2013 m. reorganizuota, įsteigiant Būsto energijos taupymo agentūrą, pastarajai nebuvo pavesta vykdyti Asbesto šalinimo programos 2008–2013 m. priemones.	Pradėta įgyvendinti, bet nebaigta. Duomenys neapibendrinti ir nenaudojami.	Iš dalies	
2. Remti visuomenės sveikatai nesaugių asbesto turinčių gaminių šalinimą iš aplinkos	2.1. Parengti ir aplinkos ministro įsakymu patvirtinti Valstybės paramos teikimo asbesto turinčių gaminių šalinimo iš viešojo naudojimo ir gyvenamųjų pastatų investicijų projektams taisyklės.	Aplinkos ministerija. 2010 m.	–	Neįvykdyta. Valstybės paramos teikimo asbesto turinčių gaminių šalinimo iš viešojo naudojimo ir gyvenamųjų pastatų investiciniams projektams taisyklės neparengtos, nes programos įgyvendinimui neskirta lėšų.	Aplinkos ministerijos atsakymas: neskirta lėšų. Aplinkos ministerijai ir nebuvo numatyta skirti šiai priemonei lėšų, ji turėjo ją įgyvendinti vykdydama kaip politikos formuotojos funkcijas.		Ne	Ne/Maža dalimi

Programos uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai ir įvykdymo terminas	Lėšų poreikis, tūkst. EUR	Priemonės įvykdymas	Priežastys	Pastabos	Ar įgyvendinta atskira priemonė?	Ar pasiekti uždaviniai?
	2.2. Parengti savivaldybių paramos programas, skirtas asbesto turintiems gaminiams šalinti iš viešojo naudojimo ir gyvenamųjų pastatų.	Savivaldybės, apskričių viršininkų administracijos. 2010 m.	144,8	Iš dalies įgyvendinta. Aplinkos ministerija parengė ir 2011-08-24 raštu Nr. (13-1)-D8-7681 pasiūlė savivaldybėms pavyzdinę savivaldybės paramos asbesto turintiems gaminiams šalinti iš viešojo naudojimo ir gyvenamųjų pastatų programą. 2011 Aplinkos ministerijos rašte Vyriausybei teigiama, kad savivaldybės neparengė programų.	–	Iš dalies įgyvendinta iš 20 savivaldybių yra parengusios taisykles.	maža dalimi	
	2.3. Apmokėti dalį asbesto turinčių gaminių šalinimo iš viešojo naudojimo ir gyvenamųjų pastatų investicijų projektų vertės.	Aplinkos ministerija, savivaldybės, apskričių viršininkų administracijos. 2011–2013 m.	2011 m. – 868,9	Iš dalies įgyvendinta. Kai, kurios savivaldybės kompensavo dalį asbesto turinčių atliekų šalinimo išlaidų.	–		iš dalies	
2012 m. – 1448,1								
	2.4. Užtikrinti pastatų savininkams visokeriopą paramą ir konsultacijas teisiniais, finansiniais, techniniais ir organizaciniais investicijų projektų įgyvendinimo klausimais.	Aplinkos ministerija. 2011–2013 m.	2011 m. – 34,8	Iš dalies įgyvendinta. Asbesto šalinimo programai lėšos neskirtos dėl sudėtingos padėties valstybėje.	–		Iš dalies	
2012 m. – 101,4								
2013 m. – 121,6								
	2.5. Skleisti informaciją apie valstybės ir savivaldybių paramą asbesto turinčių gaminių šalinimo iš viešojo naudojimo ir gyvenamųjų	Aplinkos ministerija, savivaldybės. 2010–2013 m.	2010–2013 m. – po 23,2 kasmet	Neįgyvendinta (Aplinkos ministerijos 2011-05-23 raštas Vyriausybei). Dalis savivaldybių teikė informaciją gyventojams apie galimą asbesto šalinimo	Lėšų stygius		Iš dalies	

Programos uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai ir įvykdymo terminas	Lėšų poreikis, tūkst. EUR	Priemonės įvykdymas	Priežastys	Pastabos	Ar įgyvendinti atskira priemonė?	Ar pasiekti uždaviniai?
	pastatų investiciniams projektams.			paramą.				
3. Ištirti asbesto poveikį darbuotojų, dirbančių su asbesto turinčiais gaminiais, sveikatai. Iš 7 priemonių tik 2 įvykdytos, kurios yra tik teisės aktų rengimas, o praktinė priemonė nei įgyvendinta. Uždavinys neįgyvendintas.	3.1. Parengti ir sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtinti Profesinių ligų nustatymo kriterijų aprašą, kuriame būtų asbesto sukeltų ligų diagnostavimo reikalavimai.	Sveikatos apsaugos ministerija. 2008 m.	–	Sveikatos apsaugos ministras 2009-11-29 įsakymu Nr. V-888 patvirtino Asbesto sukeltų profesinių ligų nustatymo kriterijų sąrašą, kuriuo nustatyti asbesto sukeltų ligų diagnostavimo reikalavimai.	–		Taip	Ne
	3.2. Papildyti sveikatos apsaugos ministro 2000-05-31 įsakymo Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ (Žin., 2000, Nr. 47-1365) 13 priedą, atsižvelgiant į papildomus asbesto poveikio praeityje nustatymo reikalavimus.	Sveikatos apsaugos ministerija. 2008	–	Sveikatos apsaugos ministras 2009-03-13 įsakymu Nr. V-178 pakeitė sveikatos apsaugos ministro 2000-05-31 įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ nustatytą Asmenų, dirbančių galimos profesinės rizikos sąlygomis (kenksmingų veiksnių poveikyje ir pavojingą darbą), privalomo sveikatos tikrinimo tvarką ir ją papildė asbesto poveikio praeityje nustatymo reikalavimais.	–		Taip	
	3.3. Vykdyti testinius asbesto plaušelių ir asbesto darinių tyrimus plaučių audinyje, siekiant nustatyti Lietuvos populiacijos ir įvairių profesijų darbuotojų grupių pamatinius asbesto dydžius.	Sveikatos apsaugos ministerija. 2011–2012 m.	72,3	Neįvykdyta, nes neskirtas finansavimas.	Neskirtas finansavimas		Ne	

Programos uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai ir įvykdymo terminas	Lėšų poreikis, tūkst. EUR	Priemonės įvykdymas	Priežastys	Pastabos	Ar įgyvendinti atskira priemonė?	Ar pasiekti uždaviniai?
	3.4. Modernizuoti Higienos instituto akredituotą laboratoriją pagal asbesto tyrimų reikalavimus.	Sveikatos apsaugos ministerija. 2011 m.	57,9	Neįvykdyta, nes neskirtas finansavimas.	Neskirtas finansavimas		Ne	
	3.5. Vykdyti išorinės ir darbo aplinkos užterštumo asbestu stebėseną.	Sveikatos apsaugos ministerija. 2008–2013 m.	2008–2013 m. – po 43,4 kasmet	Iš dalies įgyvendinta. Sveikatos apsaugos ministras 2009-02-20 įsakymu Nr. V-188 patvirtino Aplinkos užteršimo asbestu 2009–2013 m. darbų planą. 2009 m. gauta 12 paraiškų, 2010 m. gautos 77, o 2011 m. – 128 paraiškos atlikti laboratorinius tyrimus, tačiau dėl neskirto finansavimo tyrimai neatlikti. 2012 ir 2013 m. paraiškų iš savivaldybių negauta.	Dėl neskirto finansavimo tyrimai neatlikti.		Ne	
	3.6. Aprūpinti regionų visuomenės sveikatos priežiūros tarnybų laboratorijas oro ėminių paėmimo priemonėmis ir mokyti specialistus, kaip paimti asbesto ėminius.	Sveikatos apsaugos ministerija. 2011 m.	57,9	Neįvykdyta, nes neskirtas finansavimas.	Neskirtas finansavimas		Ne	
	3.7. Parengti, sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtinti ir įgyvendinti Asbesto poveikio žmonių sveikatai tyrimų programą.	Sveikatos apsaugos ministerija. 2010–2012 m.	2010 m. – 11,6, 2011–2012 metais – po 37,7 kasmet	Neįvykdyta, nes neskirtas finansavimas.	Neskirtas finansavimas		Ne	

Programos uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai ir įvykdymo terminas	Lėšų poreikis, tūkst. EUR	Priemonės įvykdymas	Priežastys	Pastabos	Ar įgyvendinta atskira priemonė?	Ar pasiekti uždaviniai?
4. Tobulinti valstybės kontrolės institucijų tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, kvalifikaciją darbo su asbestu klausimais	4.1. Organizuoti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų mokymą asbesto turinčių atliekų tvarkymo klausimais.	Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija. 2009–2013 m.	po 5,7 kasmet	Iš dalies įgyvendinta. Aplinkos ministerija 2011-05-23 pasiūlė atsisakyti 4.1 priemonės, nes asbesto atliekų tvarkymo kontrolė vykdoma vadovaujantis pavojingų atliekų tvarkymo reikalavimais, todėl nurodė, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams specialių asbesto turinčių atliekų tvarkymo mokymų nereikėtų.	–		Neaktuali, įgyvendinta savaime.	Ne
	4.2. Organizuoti valstybinių darbo inspektorių mokymą darbo su asbestu klausimais	Valstybinė darbo inspekcija. 2009–2013 m.	po 1,4 kasmet	Iš dalies įgyvendinta. Vykdoma programos 4.2 priemonė, 2009 m. organizuoti vienos dienos darbo inspektorių mokymai darbo su asbestu klausimais, 2010-06-16 organizuotas darbo inspektorių nuotolinis mokymas darbo su asbestu klausimais.	–		Maža dalimi.	
5. Informuoti visuomenę apie asbesto keliamą riziką visuomenės sveikatai, saugų elgesį su asbesto turinčiais gaminiais ir jų šalinimo iš aplinkos galimybes, įgyvendinti	5.1. Parengti ir platinti visuomenės informavimo ir švietimo reikmėms pritaikytą medžiagą (lankstinukus, plakatus, vaizdo (garso) reklaminius filmukus, straipsnius spaudoje) apie asbesto keliamą riziką visuomenės sveikatai ir saugų elgesį su asbesto turinčiais gaminiais.	Sveikatos apsaugos ministerija, Aplinkos ministerija. 2008-2013 m.	po 70 kasmet	Iš dalies įgyvendinta. Parengtas leidinys „Asbesto sukeltų ligų prevencija Lietuvoje“. Jis paskelbtas Higienos instituto interneto svetainėje www.hi.lt. Parengtas straipsnis „Urbanizacija ir asbesto poveikio prevencija Lietuvoje“, publikuotas Nacionalinės sveikatos tarybos metiniame 2010 m. pranešime. Aplinkos ministerijos svetainėje	–		Iš dalies (nėra pastovaus visuomenės švietimo plačiai auditorijai prieinamos informacijos priemonės)	Iš dalies

Programos uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai ir įvykdymo terminas	Lėšų poreikis, tūkst. EUR	Priemonės įvykdymas	Priežastys	Pastabos	Ar įgyvendinta atskira priemonė?	Ar pasiekti uždaviniai?
švietimo šiais klausimais priemonės				<p>paskelbtas didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių, kuriose galima palikti asbesto atliekas, ir įmonių, kurios tvarko asbesto atliekas, sąrašas. 2011 m. parengtas straipsnis „Asbesto poveikio prevencija Lietuvoje: laimėjimai ir problemos“, publikuotas žurnale „Visuomenės sveikata“.</p> <p>Parengtos „Asbesto plaušelių identifikavimo, nustatymo ir poveikio prevencijos praktinės rekomendacijos“, skelbtos www.hi.lt</p> <p>2012 m. „Asbesto plaušeliai vis dar grėsmingi“ Valstiečių laikraštyje; straipsnis „Asbesto plaušeliai kerta skaudžiai ir iš pasalų“ – „Atgimimas“, „Asbesto pavojai: ką turime žinoti“ – „Sveikas žmogus“. 2013 m. dėl lėšų stygiaus nevykdyta.</p>			e)	
				<p>2009 m. parengtas straipsnis „Asbestas namuose“ – pavojus tau ir tavo artimiesiems“, www.hi.lt (leidybai lėšų negauta).</p>	–			
	5.2. Aprūpinti darbdavius ir darbuotojus metodine medžiaga (lankstinukais, leidiniais, reklaminiais	Valstybinė darbo inspekcija. 2008-2013 m.	po 30 kasmet	2008 m. išleistas gerosios patirties vadovas „Asbesto keliamo pavojaus mažinimas ir prevencija darbe, kuris susijęs su				Taip (iš dalies) 2011–2013 m.

Programos uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai ir įvykdymo terminas	Lėšų poreikis, tūkst. EUR	Priemonės įvykdymas	Priežastys	Pastabos	Ar įgyvendint a atskira priemonė?	Ar pasiekti uždaviniai?
	filmukais) apie asbesto keliamą riziką, darbuotojų, dirbančių su asbesto turinčiomis medžiagomis, saugą ir sveikatą, o prireikus – organizuoti pakartotinę metodinės medžiagos leidybą ar naujos metodinės medžiagos rengimą ir leidybą.			asbestu. Darbdaviui, darbuotojams ir darbo inspektoriui“, 450 egzempliorių. Seminarų, konferencijų, konsultacijų metu buvo platinta ankstesniais metais ir naujai parengta metodinė medžiaga. Panaudota 10 tūkst. Lt. Valstybinės darbo inspekcijos organizuotų konsultacinių seminarų metu darbdaviams ir darbuotojams buvo platinami lankstinukai, skrajutės apie asbesto keliamą riziką, darbuotojų, dirbančių su asbesto turinčiomis medžiagomis, saugą ir sveikatą. 2010 m. iš viso organizuota 131 seminaras ar konsultacijos, kuriuose dalyvavo 3627 asmenys. Nuo 2009 m. priemonei lėšų nebuvo skirta, todėl visa mokymų ir metodinė medžiaga skelbiama tik interneto svetainėje.			nėra duomenų, kad būtų rengti kokie nors mokymai, informacija skelbiama tik internete.	
	5.3. Organizuoti mokslinę-praktinę konferenciją „Asbesto sukeltų ligų prevencija Lietuvoje“.	Sveikatos apsaugos ministerija. 2008 m.	20	Vykdam Programos 5.3 priemonę, 2008 m. spalio 2 d. Higienos institute organizuotas tarptautinis seminaras „Asbesto sukeltų ligų prevencija Lietuvoje“.	–		Taip	

Programos uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Vykdytojai ir įvykdymo terminas	Lėšų poreikis, tūkst. EUR	Priemonės įvykdymas	Priežastys	Pastabos	Ar įgyvendinta atskira priemonė?	Ar pasiekti uždaviniai?
	5.4. Parengti ir nuolat atnaujinti interneto svetainę, kurioje būtų medžiaga apie asbesto poveikio prevenciją.	Sveikatos apsaugos ministerija. 2008 m.	10	Vykdamas Programos 5.4 priemonę, parengta informacija apie asbesto poveikio prevenciją ir paskelbta Higienos instituto interneto svetainėje www.hi.lt.			Taip	
	5.5. Pateikti Valstybinės darbo inspekcijos tinklalapyje informaciją apie saugų darbą su asbestu.	Valstybinė darbo inspekcija. Nuolat.	–	Vykdamas Programos 5.5 priemonę, teisės aktų apie asbestą sąrašas, geros praktikos vadovai, konferencijų ir seminarų pranešimai ir visa parengta metodinė medžiaga skelbiama Valstybinės darbo inspekcijos interneto svetainėje www.vdi.lt.	–		Taip	